

Результати проведення внутрішнього аудиту в Головному управлінні статистики у Полтавській області

Оцінкою стану організації внутрішнього контролю за елементом управління ризиками, проведеною в ГУС у Полтавській області за період із 01.01.2020 по 01.07.2023, засвідчено запровадження та здійснення роботи щодо організації діяльності з управління ризиками.

Із грудня 2019 року Головне управління здійснює заходи з ідентифікації та оцінки ризиків, визначає й конкретизує їх види та категорії, а також заходи з усунення ризику або зменшення його впливу на діяльність, переглядає ідентифіковані й оцінені ризики для виявлення нових і таких, що зазнали змін, та проводить документування усіх перелічених заходів відповідно до Політики керування ризиками органів державної статистики (далі – Політика).

Складено й затверджено начальником Головного управління План заходів з усунення ризиків та зменшення їх впливу на діяльність ГУС у Полтавській області на 2020, 2021, 2022 і 2023 роки.

Проте в Головному управлінні не визначено відповідальний підрозділ та/або відповідальну особу за здійснення організаційних заходів щодо роботи з ризиками.

Розроблений і затверджений керівником установи внутрішній документ, спрямований на забезпечення організації та функціонування цього елемента внутрішнього контролю, не містить формалізації основних складових процесу управління ризиками. Не складено перелік функцій і відповідних процедур здійснення процесу управління ризиками у формі блок-схеми.

Утворено робочу групу щодо роботи з ризиками, затверджено її персональний склад.

Проте Головою робочої групи мав би бути один із заступників начальника Головного управління, який має достатні важелі впливу на керівників СП та володіє повною інформацією стосовно ключових завдань, функцій і процесів, а також процесів корпоративної підтримки, що забезпечують діяльність ГУС у Полтавській області. Натомість на цю посаду призначено начальника відділу координації статистичної діяльності та документального забезпечення, яка фактично здійснювала організаційні заходи щодо впровадження управління ризиками в ГУС у Полтавській області.

У Положенні про робочу групу не формалізовано всі аспекти її діяльності.

Засідання робочої групи упродовж 2020–2022 років проводилися не менше двох разів на рік.

Політикою з управління ризиками та додатками до неї до 2022 року не було передбачено норми щодо визначення й документування цілей перед здійсненням ідентифікації ризиків, а також способів реагування на ідентифіковані та оцінені ризики (зменшення, прийняття, розділення, уникнення). Водночас передбачено документування заходів з усунення ризику або зменшення його впливу на ризик, що Головне управління здійснювало весь період, за який здійснювався аудит.

Після внесення відповідних змін до Політики наказом Держстату від 03.05.2022 № 73 та до внутрішнього документа Головне управління визначає й документує способи реагування та цілі на ідентифіковані й оцінені ризики.

Однак у Порядку відсутній розділ "Визначення цілей", в якому були б визначені основні поняття та вимоги щодо здійснення цієї складової процесу управління ризиками. А це у свою чергу призвело до того, що стратегічні/операційні цілі діяльності в Головному управлінні перед проведенням ідентифікації та оцінки ризиків не визначались робочою групою і не затверджувались начальником Головного управління.

Значна кількість цілей, що були визначені СП на 2023 рік під час здійснення ідентифікації та оцінки ризиків, не відображає результати, яких хоче (повинно) досягти Головне управління. Окремі цілі або ж не були визначені, або сформульовані некоректно й незрозуміло. При визначенні ризиків акценти були зосереджені на незначних ризиках, які можуть виникнути в процесі діяльності.

Такого недоліку можна було б уникнути у разі визначення та схвалення робочою групою цілей діяльності Головного управління з подальшим затвердженням їх керівником ГУС у Полтавській області та доведенням їх до СП і головних спеціалістів із відповідних питань для використання в роботі при здійсненні ідентифікації та оцінки ризиків.

Діяльність з управління ризиками здійснювали лише керівники СП та головні спеціалісти з відповідних питань, що безпосередньо підпорядковуються начальнику Головного управління, хоча до здійснення управління ризиками мають бути залучені всі працівники. Як наслідок – низка ідентифікованих ризиків, у томі числі й незначних, що можуть виникнути у процесі діяльності, повторювалася із року в рік. При цьому оцінені вони були в значеннях "критична" та "висока" і входили до щорічних планів заходів з усунення ризиків та зменшення їх впливу на діяльність Головного управління.

Ідентифікація ризиків здійснюється із застосуванням методів визначення ризиків на рівні конкретних операцій/ділянки роботи (метод "знизу догори") та на рівні установи (метод "згори донизу").

Поєднання в Головному управлінні двох вищезазначених методів здійснення ідентифікації ризиків потребує удосконалення з точки зору забезпечення в повному обсязі одночасного покриття організації в цілому та розподілу ризиків за різними процесами, оскільки низка СП (від 41,8% до 56,5% від загальної їх кількості) не надавали Голові робочої групи інформацію щодо ідентифікованих та оцінених ризиків, тобто вказану діяльність не здійснювали. Це пов'язано з тим, що внутрішніми документами не визначено відповідальність керівників СП та/або працівників за забезпечення документування ризиків та способів реагування на них, упровадження на практиці ефективних способів реагування на ризики, перегляд на регулярній основі оцінки ризиків і врахування відповідних змін й обставин та визначення цілей діяльності.

Оцінка ризиків здійснюється за критеріями ймовірності виникнення ризиків і величиною наслідків ризику.

Забезпечено здійснення контролю та моніторингу за станом упровадження заходів з усунення ризиків або зменшення їх впливу на діяльність та виконання Плану заходів. І, як наслідок, плани заходів на 2020, 2021, 2022 роки виконані.

Однією з проблем діяльності з управління ризиками в ГУС у Полтавській області є відсутність у Політиці та Порядку керування ризиками в ГУС у Полтавській області вимог щодо формулювання ризиків. Це призвело до некоректного (незрозумілого) формулювання низки ризиків. Подібна ситуація не дає достатньої інформації про те, що є коренем проблеми такого ризику, а також впливає на некоректне визначення заходів з усунення ризику або зменшення його впливу на діяльність.

Роз'яснювальна робота стосовно організації системи управління ризиками в Головному управлінні статистики не проводилася. У внутрішніх документах не визначено відповідальний СП та/або працівників за забезпечення надання методологічної допомоги та проведення роз'яснювальної роботи й консультативної підтримки з питань організації внутрішнього контролю за елементом управління ризиками.

Разом із тим у разі звернення працівників ГУС за додатковими роз'ясненнями та методологічною допомогою до голови робочої групи, вони отримували всі необхідні роз'яснення та відповіді.

Проте окремі звернення за додатковими роз'ясненнями та методологічною допомогою не дали повного розуміння працівниками цього процесу.

Дослідження засвідчило необхідність формалізувати, а також активізувати надання методологічної допомоги та консультативної підтримки працівників Головного управління.